

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11),, како и врз основа на член 25 став 2 и став 5 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/2010, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13 и 41/2014) министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по *општество* за I одделение на деветгодишното основно образование.

**НАСТАВНА
ПРОГРАМА**

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

О П Ш Т Е С Т В О

I ОДДЕЛЕНИЕ

Скопје, јуни 2014

**ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ**

1. ВОВЕД

Предметот *општество* ја проучува сложеноста, разновидноста и поврзаноста на севкупните појави, процеси, како и на активностите и односите меѓу луѓето во непосредната околина. Детето уште од најрана возраст пројавува спонтанa љубопитност и интерес за светот околу себе. Целта на наставата по овој наставен предмет е учениците преку усвојувањето на знаења, умеења и вештини да ги развиваат своите создајни, социјални и креативни способности, а истовремено да ги спознаваат и градат ставовите и вредностите на средината во која раснат, како и на пошироката општествена заедница. Кај учениците се формираат основни поими и постапно се градат основите за системот на поими од областа на општеството и културата. Учениците искусно доаѓаат до сознанија и ја запознаваат општествената средина. Започнуваат со изучување на непосредното опкружување, простор најблизок на учениците, а потоа тој постепено се проширува во различни форми на заеднички живот.

Преку систематизирање, дополнување и реструктурирање на искусвените знаења на учениците и нивното доведување во врска со научните сознанија детските знаења се надградуваат, проверуваат и применуваат. Организирањето на интерактивни социјални активности му овозможува на ученикот да се спознава себе си, да ја истакнува својата индивидуалност, почитувајќи ги различностите и правата на другите учи како да живее заедно со другите. Примената на наученото го поддржува натамошниот развој на детето, придонесува за создавање на одговорен однос на ученикот кон себе и светот што го опкружува и му овозможува успешна интеграција во современите токови на животот.

Предметот *општество* се изучува во првиот развоен циклус и претставува основа за понатамошно диференцирано изучување на општествените науки во следните развојни периоди.

Според наставниот план за наставниот предмет *општество* во I одделение е планиран по 1 час неделно, односно 36 наставни часа годишно.

ЦЕЛИ НА ПРЕДМЕТОТ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД I – III:

Ученикот/ученичката:

- да ја запознава околината како општествена средина;
- да го осознава своето окружување (дом, одделение, училиште, крај, Република Македонија);
- да развива свест за сопствената улога и обврски, како и за улогата и одговорностите на другите луѓе во непосредното окружување;
- да развива реална и позитивна слика за себе, самодоверба, самопочит;
- да развива свест за почитување на правилата за општественото живеење и преземање одговорност за своите постапки;
- да се оспособува за набљудување, опишување, истражувачки активности и логичко мислење;
- да развива способност за ориентирање во просторот и времето;
- да стекнува чувство за минатото и сегашноста;
- да се поттикнува да стекнува елементарна сообраќајна култура;
- да се оспособува да се грижи за сопственото здравје и животна околина;
- да се поттикнува на хуманите односи меѓу половите, меѓусебна комуникација и мултикултурно разбирање;
- да се поттикнува развојот на морални и патриотски чувства;
- да се поттикнува љубопитноста за светот што го окружува;
- да се оспособува за користи на информациска технологија во збогатувањето на неговите/нејзините искуства и сознанија.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО I ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ја запознава непосредната околина;
- да се поттикнува да ги применува стекнатите знаења во нови ситуации во училишниот и секојдневниот живот;
- да се доживува себеси како единствена и неповторлива личност и да развива самодоверба;
- да се поттикнува да идентификува, да препознава и да искажува различни емоции;
- да стекнува основни културни, здравствено-хигиенски и работни навики;
- да усвојува основни правила за однесување во сообраќајот;
- да учествува во донесувањето на правила за заштита на својата околина и да се навикнува да ги почитува;;
- да развива чувство за припадност на семејството, одделението, училиштето и родниот крај;
- да развива чувство на почит и љубов кон својата татковина Република Македонија;
- да се поттикнува за меѓусебно договарање, помагање и соработка со другите;
- да развива интерес и желба за самостојно доаѓање до нови сознанија.

ТЕМА - МОЕТО УЧИЛИШТЕ (8 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ја запознае својата училишна средина; - да ги запознае своите права и обврски како ученик; - да го почитува распоредот на активностите и да осознава дека правилата се потребни за животот и работата во паралелката; - да се доживува себе како дел од паралелката; - да учествува во донесување и применување на правилата во училницата и училиштето; - да се воведува во надминување на стереотипи и предрасуди кон другите; - да се запознае со одбележувањето на значајните празници во училиштето (патронен празник); - да усвои елементарни сознанија за работата на вработените во училиштето; - да се поттикнува внимателно и безбедно да се движи во училиштето. 	<p>Моето училиште</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Училиште учител, учителка Ученик/ученичка Училница, катче, играчки Правила, одговорности Вработени, канцеларија Училишни празници 	<ul style="list-style-type: none"> -Прошетка на учениците низ училиштето, покажување и разгледување на училишните простории и објаснување за што служи секоја од нив. -Разговори за впечатоците од првиот училиштен ден. -Учество во уредувањето на училницата, катчињата, запознавање со играчките и други средства. -Учениците прават етнолошко катче со експонати на културите на кои припаѓаат. -Запознавање како треба правилно да се однесува со опремата, средствата и материјалите. -Се грижи за хигиената на училницата и за растенијата во училницата. -Учествува во донесувањето на правилата за однесување во училницата, црта пораки за правилно однесување, учествува во нивното истакнување на видно место и почитување во секојдневниот живот. - Разговор за тоа што ќе биде ако не се почитуваат правилата. - Разговор за тоа што е правично, а што не во игрите и активностите и зошто не треба да се биде неправичен;

			<ul style="list-style-type: none"> - Во непосредни средби се запознава со вработените во училиштето, прашуваат кој што работи и како придонесува во животот на училиштето. - Игра игри „нетипични“ за негови-от/нејзиниот пол. - Водат разговор за празниците, денот на училиштето, на државата и др., го украсуваат просторот.
--	--	--	--

ТЕМА: МОЈОТ ДОМ (6 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги почитува блиските во семејството и да развива чувство на припадност; - да ги запознава правилата на однесување во семејството и улогите; - да усвојува знаења и вештини за здравјето, односно хигиената; - да ги знае начините на користење на слободното време во семејството; - да ги знае семејните прослави и празници, и како тие се одбележуваат; - да ги запознае и почитува семејните празници на 	<p>Моето семејство</p>	<p>Дом семејство, членови</p> <p>Одговорност</p> <p>Лична хигиена, , мојата соба, задолженија</p> <p>Слободно време</p> <p>Празници,</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Разгледува семејни албуми, разговор за членовите во семејството и различноста на семејствата во однос на бројот на членовите. -„Како им покажувам на мама, тато, баба дека ги сакам“. -Прави пано со средства за лична хигиена; -Набројува и опишува свои активности како член на семејството (права и задолженија). -Разговара за опасности (штекер, хемикалии, остри предмети, голема бучава и сл.). -Разгледува слики и разговара за правилна исхрана. -Разгледување на слики од семејни албуми, презентации на ЦД; творечки игри; игри на улоги;

децата од своето окружување (од различни етнички заедници).		прослави	-Прославуваме роденден, разгледување слики од други празнувања - слави, свадби, имендени, се опишува начинот на нивното прославување. - Честитка за своите блиски (тато, бато, баба, мама и др.).
---	--	----------	--

ТЕМА: МЕСТОТО ВО КОЕ ЖИВЕАМ (8 часа)			
Цели	Содржина	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се поттикнува да го запознае местото во кое живее (село, град); - да се запознае со позначајните објекти во непосредната околина; - да ја запознае културната различност во местото во кое живее; - да запознае стари градби, носии, стари предмети; - да ја именува својата татковина, да ги препознава знамето и химната; - да развива чувство на припадност и љубов кон својата татковина. 	Каде живеам	<p>Град, село</p> <p>Пошта, амбуланта, средства за работа, работна облека</p> <p>-Стари градби, носии, стари предмети, музеј, играчки во минатото</p> <p>Татковина, знаме, химна</p>	<p>-Учествува во организирани прошетки во околината,набљудува, разговара, црта објекти што ги познава.</p> <p>-Разговара со вработени во пошта, амбуланта за нивната професија, работните обврски, а потоа ги црта нивните средства за работа.</p> <p>-Посета на стари градби, музеи, разгледување, опишување, разговори со повозрасните членови од семејството, изработка на постери, збогатување на етнолошко катче.</p> <p>-Разговара кој се живее во неговата/нејзината зграда, наелеба, град (кои јазици се зборуваат, кои празници се празнуваат)</p> <p>-Ја слуша химната на Република Македонија, го разгледува, опишува и илустрира знамето на Република Македонија (на пример, со примена на ИКТ), изработка на албуми и паноа со слики и разгледници за убавините на Македонија, го збогатува татковинското катче.</p>

ТЕМА: СООБРАЌАЈ (7 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се запознава со сообраќајот од домот до училиштето; - да ги спознава правилата за безбедно одење по тротоар, преминување преку улица; - да ги запознае местата каде е дозволено да се игра и како се обележани; - да ги знае и опишува сообраќајните средства кои најчесто ги среќава; - да ја запознае улогата на светлосната сигнализација на семафорот; - да ја разбира улогата на сообраќајниот полицаец во регулирањето на сообраќајот; - да развива навики за почитување на сообраќајните знаци, пешачки премин, преминување преку улица.. 	<p>Како се однесувам во сообраќајот</p>	<p>Сообраќај, пешаци, возила</p> <p>Напред, назад тротоар, улица</p> <p>Пешачки премин</p> <p>Игралиште</p> <p>Автомобил, автобус, воз, брод, авион, велосипед</p> <p>Семафор, црвено, жолто, зелено светло</p>	<p>-Набљудувања и разговор за сообраќајот во непосредната околина, симулација на движења; игри со користење на детски играчки- сообраќајни средства, изработени од картон, готови изработки и др.</p> <p>-Запознавање на патот од дома до училиште и набројување на објектите кој секојдневно ги гледа,</p> <p>набљудување на сообраќајот;</p> <p>-Правилно преминување преку улица.</p> <p>-Симулирање на движења во училишниот двор, игри со употреба на сирени, труби, интегрирано со движења.</p> <p>-Цртање и изработка на сообраќајни средства.</p> <p>-Набљудување на сообраќајните средства, примена на ИКТ.</p> <p>-Набљудување на семафор со три светла и семафор за пешаци со две светла, цртање, правење модели на семафори, поминување улица каде има семафор.</p> <p>-Разговара со другите за улогата на сообраќајниот полицаец, неговата униформа, игри со симулации на сообраќајниот полицаец во сообраќајот се повикува сообраќаен</p>

		Сообраќаен полицаец	полицаец во училиште и се води разговор со него. -Набљудува правилно однесување во сообраќајот на ТВ - слајдови, разговара за однесувањето на улица, размена на искуства од учениците и наставникот, симулација на однесување во сопствени и други возила и др.; игра игри на сообраќајно килимче и во дворот на училиштето.
--	--	------------------------	---

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

За реализација на наставната програма *општество* наставникот треба да остварува интегриран приод во формирањето на поимите од страна на учениците. Целите на овој предмет даваат можност за интегрирано поврзување со наставните предмети: мајчин јазик, математика, ликовно, музичко и физичко образование.

Поаѓајќи од целите на учењето, секогаш кога е можно, во процесот на учењето треба да им се овозможи на учениците избор на различни активности и содржини согласно со нивните субјективни интереси. Особено се важни активностите што овозможуваат интеракција со физичката и социјалната средина, затоа што придонесуваат за запознавање на светот околу нас, така што учениците се запознаваат со појавите и процесите и се стекнуваат со социјални вештини.

Најефикасни методи на учење во наставата по *општество* се оние методи кои учениците ги ставаат во адекватна активна позиција во процесот на стекнување на знаења. Потребно е наставникот да креира ситуации на учење во кои ќе дојдат до израз различните активности што овозможуваат различни начини на учење. Препорачливи се различни методи на учење во наставата:

- *партиципативни методи* на учење кои покрај стекнување знаења овозможуваат развој на способности и вештини, а посебно придонесуваат за развојот на когнитивни процеси, благодарение на практикувањето на одредени активности;
- *решавање проблем ситуации* кои доведуваат до когнитивен конфликт и го поддржуваат развојот на мисловните способности;
- *кооперативни методи на учење* кои овозможуваат социјални активности во заеднички задачи и голем степен на лично ангажирање и снаоѓање во социјален контекст;
- *интерактивни методи* кои со работата во парови и тимска работа им овозможуваат на учениците различни облици на социјална партиципација и збогатување на сопственото искуство преку размена на искуствата со другите;
- *амбиентално учење* кое овозможува најадекватен простор за запознавање на светот околу нас. Променливоста на амбиентот обезбедува согледување на истите работи од различни аспекти во различни околности и различни појавни форми;
- *Игра*, како јживотна ситуација и најсоодветна активност за децата од оваа возраст е исклучително погодна и ненаметлива метода на учење.

Поставените цели се реализираат најчесто во наставниот процес во училиштето, а би било добро и да се организираат излети и набљудувања во непосредната околина. Наставникот секако ќе користи и работилници од *програмата за образование за животни вештини*.

Препораки за користење на годишниот фонд на часови

Поставените цели во наставните теми даваат можност за самостојно планирање и реализација на содржините, во согласност со потребите на учениците и почитување на принципот на актуелизација во наставата.

Во графата „Активности и методи“ дадени се дел на активностите за успешно постигнување на целите кои можат да се дополнуваат.

Наставни средства:

- непосредната околина – објекти и појави во општеството и односите меѓу луѓето;
- дидактички средства и материјали;
- куклен театар;
- визуелни средства (слики, апликации, фолии, паноа, огласни табли, модели, макети);
- сликовници, енциклопедии, списанија и сл.;
- Интернет, образовни софтвери;
- аудио-визуелни средства (графоскоп, дигиталн фотоапарат, дигитална камера, телевизор, ДВД- плеер, видео-плеер, компјутер, ЛЦД проектор и други средства) .

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- Следење на постигањата на учениците

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување).

Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето.

Начини на проверување и оценување:

- описно оценување:
 - опсервација на детето- ученик;
 - разговор - како начин на изразување;

- мотивација, интереси, активности;
- водење на развојно и аналитичко портфолио за секое дете - ученик;
- користење на евидентни и чек листи, анегдотски белешки, студии на случај;
- детски изработки поединечни, групни.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на Нормативот за простор за I, II и III одделение и на наставните средства за I одделение донесен од страна на министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно- образовната работа во прво одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- педагошки факултет- професор за предучилишно воспитание;
- педагошки факултет- професор за одделенска настава;
- дипломиран педагог.

Изготвил: работна група Биро за развој на образование, координатор Љиљана Самарџиска - Панова

Контролирал: м-р Мирајнече Милошевска, раководител на одделение

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по *општество* за прво одделение на деветгодишното основно образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

11-13502/1 од 26.08.2014

Министер

Abdilaqim Ademi